

Forslag til:

Forskrift om gebyrer etter plan- og bygningsloven, Fredrikstad kommune, Viken

Kapittel 1. Almennelige bestemmelser

Fastsatt av Fredrikstad bystyre med hjemmel i lov 27. juni 2008 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) § 33-1.

Vedtaksdato: dd. mmmm 2022

Ikrafttredelse: dd. mmmm 2022

§ 1-1. Formål og virkeområde

§ 1-1-1. Forskriftens formål

Forskriften gir bestemmelser om betaling av gebyr for kommunens saksbehandling for følgende gebyrtjenester:

- Forskriftens kapittel 2: Private reguleringsplanforslag etter plan- og bygningsloven
- Forskriftens kapittel 3 og 4: Bygge- og delesaker etter plan- og bygningsloven

§ 1-1-2. Forskriftens virkeområde

Forskriften gjelder Fredrikstad kommunes gebyrer for saksbehandling etter lover/forskrifter som angitt under § 1-1-1.

§ 1-2. Betalingsbestemmelser

§ 1-2-1. Betalingsplikt

Alle som får utført tjenester etter denne gebyrforskriften skal betale gebyr etter satsene og retningslinjene som framgår her. Normalt skal man betale et grunngebyr, et gebyr for tiltaket og eventuelle tilleggsgebyr.

Dersom noen av en eller annen årsak har betalt for mye i gebyr skal kommunen, så snart forholdet er klarlagt, tilbakebetale for mye betalt gebyr. Det kan ikke kreves rentetillegg ved slik tilbakebetaling.

§ 1-2-2. Betalingstidspunkt

Kommunen fakturerer gebyret når det blir fattet vedtak, eller når saken er ferdig, med mindre noe annet framgår særskilt av forskriften.

§ 1-3. Sakkyndig bistand

I de saker der kommunen må hente inn sakkyndig bistand for kontroll, uttalelser, vurderinger og utredninger i henhold til lov- og forskriftskrav og lignende, vil kommunen kreve at kostnadene for slik bistand i sin helhet blir dekket av forslagsstiller/tiltakshaver. I tillegg faktureres det for tiden kommunen har brukt til å hente inn denne bistanden.

§ 1-4. Avbrutt sak

Dersom en søknad trekkes, eller planarbeid avbrytes, skal søker betale en andel av gebyret, avhengig av hvor langt kommunen har kommet i behandlingen av saken. Det går fram av gebyrforskriften hvor mye som skal betales.

§ 1-5. Urimelig gebyr

Dersom gebyret anses åpenbart urimelig høyt i forhold til det arbeid og de kostnader kommunen har hatt med saken, eller anses åpenbart urimelig av andre grunner, kan kommunedirektøren fastsette passende gebyr, begrenset nedad til minstegebyret. Etter søknad om reduksjon av gebyr, kan kommunedirektøren fastsette lavere gebyr. Søknad om nedsettelse av gebyr utsetter ikke betalingsfristen.

For alminnelige bygge- og delesaker, der enkeltpriser framkommer direkte av gebyrforskriften, kan reduksjon i gebyr normalt ikke påregnes.

Dersom kommunen mottar en spesielt komplisert sak, hvor gebyret vil være urimelig lavt i forhold til det arbeid og de kostnader kommunen vil ha med saken, kan saksbehandling faktureres etter medgått tid. Søker vil i disse tilfellene varsles av kommunen om at gebyret vil faktureres etter medgått tid.

§ 1-6. Klageadgang

Når gebyret er hjemlet i plan- og bygningsloven § 33-1 er det ikke mulig å klage på gebyret i den enkelte sak. Kommunens vedtak etter § 1-5 om urimelig gebyr er et enkeltvedtak, og kan påklages etter reglene i forvaltningsloven.

Kapittel 2 – Reguleringsplan

Kapitlet omhandler gebyrer for saksbehandling av planforslag etter plan- og bygningsloven.

§ 2-1. Gebyrfritak

§ 2-1-1 Offentlige planforslag

Kommunen beregner ikke gebyr for å behandle planforslag fra offentlige forslagsstillere når planen skal ivareta offentlige interesser eller funksjoner, og tiltaket skal finansieres med bevillinger fra stat eller fylkeskommune, eller med lån som har statlig eller kommunal garanti.

Når Fredrikstad kommune selv er forslagsstiller for offentlige planforslag internfaktureres det i samsvar med dette regulativet, for å ivareta inndekning av kostnadene til saksbehandling. Inntekter knyttet til offentlige planforslag føres utenfor selvkost.

§ 2-1-2. Unntak gebyrfritak – ulovlig statsstøtte

Offentlige forslagsstillere, herunder kommunale foretak og kommunale enheter, som fremmer planforslag knyttet til eiendomsutvikling av rene eiendoms- og grunneierinteresser (kommersielle interesser), er likestilt med private forslagsstillere og skal betale gebyr etter denne gebyrforskriften.

§ 2-1-3. Forholdsmessighet

Der deler av planen fra offentlige forslagsstillere, herunder kommunale foretak og kommunale enheter, er knyttet til eiendomsutvikling mv. (kommersielle interesser), skal det betales gebyr for disse delene av planen, utregnet etter reglene i § 2.3.

§ 2-2. Gebyrfastsettelse og faktureringstidspunkt

§ 2-2-1. Faktureringstidspunkt og mottaker av gebyr

Faktureringstidspunktene for de ulike gebyrtypene framgår av tabellen under.

Gebyrtype	Fakturering- og beregningstidspunkt
Planinitiativ	Kommunen har mottatt planinitiativ
Oppstartsmøter	Etter avholdt møte
Grunngebyr	Kommunen har mottatt planforslag
Areal- og bygningsgebyrer	Kommunen har mottatt komplett planforslag
Tilleggsgebyrer	Kommunen har mottatt komplett planforslag
Endring	Kommunen har mottatt komplett endringsforslag
Timepris	Løpende

Planforslag legges ikke ut til offentlig ettersyn før gebyret er betalt. Gebyrkravet rettes til den som har underskrevet søknaden.

§ 2-2-2. Fakturering etter medgått tid

Gebyrpliktig arbeid etter plan- og bygningsloven, som ikke faller inn under andre bestemmelser i dette kapitlet, faktureres løpende etter medgått tid. Timeprisen dekker blant annet saksbehandling, støttefunksjoner og administrasjon. Kommunen kan kreve et tilleggsgebyr per time, dersom forslagsstiller fremmer endringsforslag underveis.

§	Varenr.	Beskrivelse	Beregningsenhet	Beløp i kr
§ 2-2-2 a.	Vnr. 300	Gebyr for medgått tid private plansaker	Per time	950

§ 2-3. Avbrutt planarbeid

Alle påløpte gebyrer etter reglene i § 2-2-1 fram til saksbehandlingen avbrytes skal betales. Kommunen kan avslutte saker hvor det er mer enn 1 år siden siste kontakt mellom kommunen og forslagsstiller.

§ 2-4. Maksgebyr

For private planforslag kan det maksimalt beregnes et samlet gebyr i tråd med tabellen under.

§	Varenr.	Beskrivelse	Beregningsenhet	Beløp i kr
§ 2-4-1.	Vnr. 301	Maksgebyr planforslag uten KU	Per planforslag	1 125 195
§ 2-4-2.	Vnr. 302	Maksgebyr planforslag med KU	Per planforslag	1 555 250

§ 2-5. Planinitiativ

§	Varenr.	Beskrivelse	Beregningsenhet	Beløp i kr
§ 2-5-3.	Vnr. 303	Gebyr for avklaringsmøte før innsending av planinitiativ	Per møte	1 800
§ 2-5-1.	Vnr. 304	Gebyr for planinitiativ	Per behandling	52 210
§ 2-5-2.	Vnr. 305	Gebyr for planinitiativ med forenklet planendring	Per behandling	52 210

§ 2-6. Oppstartsmøte

§	Varenr.	Beskrivelse	Beregningsenhet	Beløp i kr
§ 2-6-1.	Vnr. 306	Gebyr for oppstartsmøte, jf. pbl § 12-8	Per møte	14 200
§ 2-6-2.	Vnr. 307	Gebyr for oppstartsmøte med forenklet planendring	Per møte	14 200

§ 2-7. Grunngbyr for mottatt planforslag

For alle innsendte private planforslag skal det betales et grunngbyr. Gebyret skal dekke de generelle oppgavene i planprosessen som er uavhengig av planens kompleksitet og størrelse. Kommunen fakturerer grunngbyret når første planforslag er mottatt, jf. § 2-2-1.

§	Varenr.	Beskrivelse	Beregningsenhet	Beløp i kr
§ 2-7-1.	Vnr. 308	Grunngbyr for private planforslag	Per planforslag	292 550

§ 2-8. Areal- og bygningsgebyr for private planforslag

For alle private planforslag skal det betales et areal- og bygningsgebyr. Kommunen fakturerer dette når komplett planforslag er mottatt, jf. § 2-2-1.

I arealberegningen inngår alle grunn-/tomtearealer innenfor planområdet som skal brukes til bebyggelse og anlegg, og som betjener eller påvirkes av tiltak etter ny reguleringsplan. Som grunn-/tomteareal medregnes byggeområder, samferdselsområder, grønnstruktur, og land- og sjøområder hvor det skal gjennomføres søknadspliktige tiltak etter ny reguleringsplan, jf. hovedformålene i pbl. § 12-5.

Følgende forslag til reguleringsformål (arealformål) er fritatt for gebyr:

- Landbruks-, natur- og friluftformål (LNF), med unntak av LNF-areal for spredt bolig-, fritids- eller næringsbygg.
- Grønnstruktur (offentlig) for den del som ikke skal bebygges.
- Grav- og urnelunder.
- Områder underlagt hensynssone bevaring kulturmiljø, dersom bevaringshensynet er til hinder for ny arealbruk eller totalfornyelse (hovedombygging).

Det skal beregnes bygningsgebyr for både ny bebyggelse og eksisterende bebyggelse som skal bli stående. Det betales likevel ikke bygningsgebyr for eksisterende bygningsarealer som skal bli stående, og hvor det ikke planlegges nye reguleringsformål eller økt utnyttelse.

Det skal beregnes bygningsgebyr for maksimalt bruksareal (BRA) som foreslått i komplett innsendt planforslag til offentlig ettersyn. Bruksareal skal beregnes etter målereglene i byggt teknisk forskrift (TEK), kapittel 5. Tenkte plan/etasjer inngår i beregningen. Bruksareal under bakken skal også inkluderes i beregningen, selv om det ikke regnes med i planforslagets grad av utnyttning.

§	Varenr.	Beskrivelse	Beregningsenhet	Beløp i kr
		Arealgebyr		
§ 2-8-1.	Vnr. 309	0 - 1.000 m2	Per planforslag	45 010
§ 2-8-2.	Vnr. 310	1.001 - 2.000 m2	Per planforslag	58 510
§ 2-8-3.	Vnr. 311	2.001 - 5.000 m2	Per planforslag	76 510
§ 2-8-4.	Vnr. 312	5.001 - 10.000 m2	Per planforslag	90 015
§ 2-8-5.	Vnr. Y	Høyeste sats (§ 2-8-4) pluss sats for hver påbegynte 5.000 m2 etter 10.000 m2	Per påbegynte 5.000 m2	22 505
		Bygningsgebyr		
§ 2-8-6.	Vnr. 314	For hver 100 m2 BRA	Per 100 BRA	900

§ 2.9. Reguleringsendringer

For endring av reguleringsplan gjelder samme bestemmelser som for ny plan. For forenklet reguleringsendringer gjelder satsene i tabellen nedenfor.

§	Varenr.	Beskrivelse	Beregningsenhet	Beløp i kr
§ 2-9-1.	Vnr. 315	Forenklet reguleringsendring jf. pbl § 12-14 første ledd	Per endringsforslag	45 005

§ 2.10. Tilleggsgebyrer og endring

Det skal betales følgende tilleggsgebyrer, avhengig av planforslagets innhold.

§	Varenr.	Beskrivelse	Beregningsenhet	Beløp i kr
§ 2-10-1.	Vnr. 316	Privat planforslag med konsekvensutredning	Per planforslag	90 015
§ 2-10-2.	Vnr. 317	Privat planforslag med konsekvensutredning og planprogram	Per planforslag	180 030
§ 2-10-3.	Vnr. 318	Privat planforslag som ikke er i samsvar med overordnet plan	Per avvik	31 255
§ 2-10-4.	Vnr. 319	Endring av reguleringsplan der endringen ikke er i samsvar med arealbruk i overordnet plan	Per avvik i endringsforslaget	31 255
§ 2-10-5.	Vnr. 320	Private planforslag som fremmes til tross for varsel om innsigelser fra overordnede myndigheter	Per planforslag	31 255

Kapittel 3 – Byggesak

Kapitlet omhandler gebyrer for saksbehandling av byggesaker etter plan- og bygningsloven. Ferdiggattest som kommunen utsteder innen 5 år etter at tillatelse er gitt, er inkludert i gebyret.

§ 3-1. Gebyrfastsettelse og faktureringstidspunkt

§ 3-1-1. Faktureringstidspunkt og mottaker av gebyr

Generelt faktureres alle byggesaker etter fattet vedtak, med unntak av forhåndskonferanser, møter, mangelbrev og arbeid etter medgått tid. Fakturering- og beregningstidspunktene for de ulike gebyrtypene framgår av tabellen under.

Aktivitet	Faktureringstidspunkt	Beregningstidspunkt
Generelt	Vedtatt fattet	Komplett søknad mottatt
Forhåndskonferanser og møter	Avholdt møte	Avholdt møte
Mangelbrev	Mangelbrev sendt	Mangelbrev sendt
Timepris	Løpende	Løpende

Gebyrkravet rettes til tiltakshaver som har underskrevet søknaden.

§ 3-1-2. Fakturering etter medgått tid

Gebyrpliktig arbeid etter plan- og bygningsloven, som ikke faller inn under andre bestemmelser i dette kapitlet, faktureres løpende etter medgått tid.

Dersom kommunen behandler saker som åpenbart vil føre til ekstraarbeid utover det som er forventet arbeidsmengde for sakstypen, skal det betales grunngebyr og timepris for medgått tid. Kommunen vil informere tiltakshaver på forhånd om at hjemmelen for timepris vil benyttes. Timeprisen dekker blant annet saksbehandling, støttefunksjoner og administrasjon.

§	Varenr.	Beskrivelse	Beregningsenhet	Beløp i kr
§ 3-1-1.	Vnr. 321	Gebyr for medgått tid til bygge- og delesaker	Per time	1 080

§ 3-2. Tilsyn

Tilsyn er et viktig virkemiddel for å kontrollere at tiltak gjennomføres i samsvar med bestemmelser gitt i, eller med hjemmel i, plan- og bygningsloven. Tilsyn skal bidra til bedre gjennomføring av byggeprosesser, avdekke ulovligheter og virke forebyggende. 10 prosent av gebyrinntektene i byggesaker skal gå til å dekke kostnadene med kommunens tilsynsvirksomhet.

§ 3-3. Ulovlig byggearbeid

Der kommunen har foretatt ulovlighetsoppfølging, og det i ettertid innsendes søknad for ulovlig igangsatt eller utført tiltak, betales gebyr i henhold til tiltakets art etter dette regulativ fra komplett søknad registreres i kommunen. I tillegg vil arbeidet knyttet til selve ulovlighetsoppfølgingen belastes med gebyr etter medgått tid etter § 3.1.2.

Tvangsmulkt og/eller overtredelsesgebyr etter bestemmelsene i plan- og bygningsloven §§ 32-5 og 32-8 kan komme i tillegg.

§ 3-4. Tilbaketrekking og avslag

Ved tilbaketrekking av søknad skal tiltakshaver betale grunngebyr etter § 3-8. Dersom medgått tid er vesentlig høyere enn kostnadene som dekkes inn via grunngebyret kan kommunen fakturere etter timeprisen i §3 -1-2.

Ved avslag ilegges grunngebyr og gebyr for de deler av søknaden som er tatt til behandling. Gebyrets størrelse er det samme for tillatelser som for avslag.

§ 3-5. Maksgebyr

For bygge- og delesaker kan det maksimalt beregnes et samlet gebyr per tiltak på kr 300 000.

§ 3-6. Mangelfull søknad

Ved behandling av saker der innsendt dokumentasjon er mangelfull eller feilaktig skal det betales et gebyr for hvert utsendt mangelbrev. Kommunen vil gi tiltakshaver én mulighet til å rette feil og mangler, slik at gebyret først påløper etter andre mangelbrev. Se SAK kapittel 5 for utfyllende oversikt.

Eksempler på mangler				
Manglende eller mangelfullt nabovarsel				
Manglende eller mangelfulle tegninger (plan, snitt og fasade)				
Manglende eller mangelfullt situasjonskart				
Mangelfull ansvarsdekning				
Manglende dispensasjonssøknad				
Manglende eller mangelfull gjennomføringsplan (for tiltak som krever ansvarlig foretak)				
Manglende signering av tiltakshaver og/eller søker				
Mangelfulle arealopplysninger				

§	Varenr.	Beskrivelse	Beregningsenhet	Beløp i kr
§ 3-6-1.	Vnr. 322	Gebyr for utsendt mangelbrev	Per mangelbrev	1 285

§ 3-7. Forhåndskonferanse og andre møter

Gebyr for forhåndskonferanser etter pbl. § 21-1 faktureres per konferanse. Gebyret omfatter også forberedelser og etterarbeid/referat.

§	Varenr.	Beskrivelse	Beregningsenhet	Beløp i kr
§ 3-7-1.	Vnr. 323	Gebyr for forhåndskonferanse	Per forhåndskonferanse	4 860

§ 3-8. Grunngbyr

Kommunen fakturerer grunngebyr for alle mottatte saker, med mindre denne forskriften angir noe annet. Grunngbyret skal dekke de generelle oppgavene i saksbehandlingsprosessen som er uavhengig av tiltakets kompleksitet, størrelse m.m. Grunngbyret faktureres etter at kommunen har mottatt søknaden. Ferdigattester som kommunen utsteder innen fem år etter at tillatelse er gitt, inngår også i grunngebyret.

§	Varenr.	Beskrivelse	Beregningsenhet	Beløp i kr
§ 3-8-1.	Vnr. 324	Grunngbyr for søknadspliktige tiltak med ansvarsrett sendt inn gjennom elektroniske søknadsportaler	Per søknad	2 950
§ 3-8-2.	Vnr. 325	Grunngbyr for søknadspliktige tiltak med ansvarsrett sendt inn på papir og e-post	Per søknad	3 640
§ 3-8-3.	Vnr. 326	Grunngbyr for søknadspliktige tiltak uten ansvarsrett sendt inn gjennom elektroniske søknadsportaler	Per søknad	2 120
§ 3-8-4.	Vnr. 327	Grunngbyr for søknadspliktige tiltak uten ansvarsrett sendt inn på papir og e-post	Per søknad	2 810

§ 3-9 §Saksbehandlingsgebyrer etter pbl § 20-4

§ 3-9-1. Oppføring av bolig- og fritidsbebyggelse

§	Varenr.	Beskrivelse	Beregningsenhet	Beløp i kr
§ 3-9-1 a.	Vnr. 329	For første boenhet	Boenhet per bygg	15 120
§ 3-9-1 b.	Vnr. 330	Per boenhet fra 2 til 4	Boenhet per bygg	4 320
§ 3-9-1 c.	Vnr. 331	Per boenhet fra 5 til 10	Boenhet per bygg	3 240
§ 3-9-1 d.	Vnr. 332	Per boenhet fra 11 til 20	Boenhet per bygg	2 700
§ 3-9-1 e.	Vnr. 333	Per boenhet fra 21	Boenhet per bygg	1 620

§ 3-9-2. Tilbygg, påbygg eller underbygging til bolig- og fritidsbebyggelse

§	Varenr.	Beskrivelse	Beregningsenhet	Beløp i kr
§ 3-9-2 a.	Vnr. 334	Bruksareal inntil 15 m ²	Per søknad	9 940
§ 3-9-2 b.	Vnr. 335	Bruksareal mellom 16 og 50 m ²	Per søknad	14 905
§ 3-9-2 c.	Vnr. 336	Bruksareal mellom 51 og 150 m ²	Per søknad	18 630
§ 3-9-2 d.	Vnr. 337	Bruksareal lik eller over 151 m ²	Per søknad	23 290

§ 3-9-3. Oppføring, frittstående garasje, uthus, anneks, naust mv.

§	Varenr.	Beskrivelse	Beregningsenhet	Beløp i kr
§ 3-9-3 a.	Vnr. 338	Bruksareal inntil 50 m ²	Per tiltak	9 720
§ 3-9-3 b.	Vnr. 339	Bruksareal mellom 51 og 70 m ²	Per tiltak	13 770
§ 3-9-3 c.	Vnr. 340	Bruksareal mellom 71 og 300 m ²	Per tiltak	20 655
§ 3-9-3 d.	Vnr. 341	Bruksareal lik eller over 301 m ²	Per tiltak	25 820

§ 3-9-4. Oppføring av annet enn bolig- og fritidsbebyggelse, herunder tilbygg og endringer

§	Varenr.	Beskrivelse	Beregningsenhet	Beløp i kr
		Fabrikk-/industribygg ol. Bygningstype: 211-219		
§ 3-9-4 a.	Vnr. 342	Bruksareal inntil 100 m ²	Per bygg	10 260
§ 3-9-4 b.	Vnr. 343	Bruksareal mellom 100 og 500 m ²	Per bygg	15 660
§ 3-9-4 c.	Vnr. 344	Bruksareal mellom 500 og 1000 m ²	Per bygg	21 060
§ 3-9-4 d.	Vnr. 345	Bruksareal fra 1000 - 2500 m ²	Per bygg	26 460
§ 3-9-4 e.	Vnr. 346	Bruksareal over 2500 m ²	Per bygg	31 860
		Energiforsyningsbygg, bensinstasjon ol. Bygningstype: 221-229; 323		
§ 3-9-4 f.	Vnr. 347	Bruksareal inntil 100 m ²	Per bygg	10 260
§ 3-9-4 g.	Vnr. 348	Bruksareal mellom 100 og 500 m ²	Per bygg	15 660
§ 3-9-4 h.	Vnr. 349	Bruksareal mellom 500 og 1000 m ²	Per bygg	21 060
§ 3-9-4 i.	Vnr. 350	Bruksareal fra 1000 m ²	Per bygg	26 460
§ 3-9-4 j.	Vnr. 351	Bruksareal over 2500 m ²	Per bygg	31 860
		Lager-, landbruksbygg, parkeringsbygg ol. Bygningstype: 231-249; 421-439		
§ 3-9-4 k.	Vnr. 352	Bruksareal inntil 100 m ²	Per bygg	7 020
§ 3-9-4 l.	Vnr. 353	Bruksareal mellom 100 og 500 m ²	Per bygg	12 420
§ 3-9-4 m.	Vnr. 354	Bruksareal mellom 500 og 1000 m ²	Per bygg	17 820
§ 3-9-4 n.	Vnr. 355	Bruksareal fra 1000 m ²	Per bygg	33 480
§ 3-9-4 o.	Vnr. 356	Bruksareal over 2500 m ²	Per bygg	39 420
		Offentlig tilgjengelige publikumsbygg Bygningstype: 311-322; 329-429; 441-449; 710-829		
§ 3-9-4 p.	Vnr. 357	Bruksareal inntil 100 m ²	Per bygg	23 220
§ 3-9-4 q.	Vnr. 358	Bruksareal mellom 100 og 500 m ²	Per bygg	28 620
§ 3-9-4 r.	Vnr. 359	Bruksareal mellom 500 og 1000 m ²	Per bygg	34 020
§ 3-9-4 s.	Vnr. 360	Bruksareal fra 1000 m ²	Per bygg	51 840
§ 3-9-4 t.	Vnr. 361	Bruksareal over 2500 m ²	Per bygg	55 620
		Hotell, motell, hybelhus og andre bygg for overnatting og servering Bygningstype: 511-539		
§ 3-9-4 u.	Vnr. 362	Bruksareal inntil 100 m ²	Per bygg	12 420
§ 3-9-4 v.	Vnr. 363	Bruksareal mellom 100 og 500 m ²	Per bygg	17 820
§ 3-9-4 w.	Vnr. 364	Bruksareal mellom 500 og 1000 m ²	Per bygg	23 220
§ 3-9-4 x.	Vnr. 365	Bruksareal fra 1000 m ²	Per bygg	39 420
§ 3-9-4 x.	Vnr. 366	Bruksareal over 2500 m ²	Per bygg	44 820
		Idrett-, undervisning- og kulturbygg ol. Bygningstype: 611-679; 830-840		
§ 3-9-4 y.	Vnr. 367	Bruksareal inntil 100 m ²	Per bygg	23 220
§ 3-9-4 z.	Vnr. 368	Bruksareal mellom 100 og 500 m ²	Per bygg	28 260
§ 3-9-4 æ.	Vnr. 369	Bruksareal mellom 500 og 1000 m ²	Per bygg	34 020
§ 3-9-4 ø.	Vnr. 370	Bruksareal fra 1000 m ²	Per bygg	51 840
§ 3-9-4 å.	Vnr. 371	Bruksareal over 2500 m ²	Per bygg	55 620

§ 3-9-5. Andre konstruksjoner og anlegg

§	Varenr.	Beskrivelse	Beregningsenhet	Beløp i kr
		Brygge: Oppføring eller utvidelse		
§ 3-9-5 a.	Vnr. 372	Inntil 2 båtplasser	Per søknad	10 260
§ 3-9-5 b.	Vnr. 373	Fra 3 til 10 båtplasser	Per søknad	14 580
§ 3-9-5 c.	Vnr. 374	Per båtplass over 10	Per båtplass	540
§ 3-9-5 d.	Vnr. 375	Damanlegg	Per tiltak	21 060
§ 3-9-5 e.	Vnr. 376	Støyskjerm, svømmebasseng, mindre dammer, levegg, gjerder, lysmaster, tribuner, ballbinge m.m.	Per tiltak	12 420
§ 3-9-5 f.	Vnr. 377	Forstøtningsmur mindre enn 15 m lengde og 1,5 m høyde	Per tiltak	8 100
§ 3-9-5 g.	Vnr. 378	Forstøtningsmur større enn 15 m lengde eller 1,5 m høyde	Per tiltak	12 420

§ 3-9-6. Tiltak på eksisterende bebyggelse

§	Varenr.	Beskrivelse	Beregningsenhet	Beløp i kr
§ 3-9-6 a.	Vnr. 379	Mindre fasadeendring	Per søknad	8 640
§ 3-9-6 b.	Vnr. 380	Større fasadeendring	Per søknad	13 500
§ 3-9-6 c.	Vnr. 381	Bruksendring fra tilleggsdel til hoveddel eller omvendt, innenfor en bruksenhet, jf. SAK § 3-1 c	Per tiltak	9 180
§ 3-9-6 d.	Vnr. 382	Bruksendring til boligformål betaler 70 % av satsene etter 3-9-1.	Per boenhet	
§ 3-9-6 e.	Vnr. 383	Bruksendring mv. til annet formål betaler 70 % av satsene etter 3-9-4.	Per bygg	
§ 3-9-6 f.	Vnr. 384	Sammenføring av bruksenheter i bolig	Per søknad	4 540

§ 3-9-7. Oppføring, endring eller reparasjon av bygningstekniske installasjoner

Saksbehandlingsgebyr for søknadspliktige tiltak etter pbl § 20-3, jf. § 20-1 f.

§	Varenr.	Beskrivelse	Beregningsenhet	Beløp i kr
§ 3-9-7 a.	Vnr. 385	Ventilasjons-/slokke-/antenneanlegg/, heis, trappeheis og lignende	Per tiltak	4 560
§ 3-9-7 b.	Vnr. 386	Skorstein og hulltaking i brannskille	Per tiltak	4 560
§ 3-9-7 c.	Vnr. 387	Endring i bygningers bærekonstruksjoner	Per søknad	4 560
§ 3-9-7 d.	Vnr. 388	Lehus, sykkelstativ, -hotell og andre typer bymøbler og andre utendørs installasjoner.	Per søknad	5 615
§ 3-9-7 e.	Vnr. 389	Nedgravde avfallscontainere, energibrønnpark, og lignende tiltak under grunnen	Per søknad	5 615
§ 3-9-7 f.	Vnr. 390	Pullerter og andre sikringstiltak	Per søknad	5 615
§ 3-9-7 g.	Vnr. 391	Statuer, minnesmerker og andre kunstverk	Per søknad	5 615

§ 3-9-8. Søknadspliktige tiltak knyttet til vann- og avløp

Ved sanering av punktutslipp frafalles gebyret etter § 3-9-8 b.

§	Varenr.	Beskrivelse	Beregningsenhet	Beløp i kr
§ 3-9-8 a.	Vnr. 392	Stikkledninger, vannledninger og avløpsledninger pr. påbegynt 200 løpemeter	Per 200 lm	4 050
§ 3-9-8 b.	Vnr. 393	Separate avløpsanlegg	Per eiendom	5 670
		VA-anlegg for fritidsbebyggelse		
§ 3-9-8 c.	Vnr. 394	Inntil 20 enheter	Per enhet	3 780
§ 3-9-8 d.	Vnr. 395	Fra 21 til 50 enheter	Per enhet	1 620
§ 3-9-8 e.	Vnr. 396	Fra 51 enheter	Per enhet	1 080
		VA-anlegg for boligbebyggelse		
§ 3-9-8 f.	Vnr. 397	Inntil 20 enheter	Per enhet	3 240
§ 3-9-8 g.	Vnr. 398	Fra 21 til 50 enheter	Per enhet	1 080
§ 3-9-8 h.	Vnr. 399	Fra 51 enheter	Per enhet	540

§ 3-9-9. Andre søknadspliktige tiltak

§	Varenr.	Beskrivelse	Beregningsenhet	Beløp i kr
§ 3-9-9 a.	Vnr. 400	Skilt og reklame	Per tiltak	5 670
§ 3-9-9 b.	Vnr. 401	Skiltplan	Per plan	7 830
§ 3-9-9 c.	Vnr. 402	Plassering av midlertidige bygninger mv. som skal stå i inntil 2 år	Per tiltak	9 720
§ 3-9-9 d.	Vnr. 403	Midlertidige skolebrakker eller lignende	Per enhet	12 960
§ 3-9-9 e.	Vnr. 404	Grave- og fyllingsarbeider, endring av terreng og vesentlig terrenginngrep	Per søknad	9 720
§ 3-9-9 f.	Vnr. 405	Mudring og terrenginngrep i sjø	Per søknad	9 720
§ 3-9-9 g.	Vnr. 406	Riving av bygg, bygningsdel, konstruksjoner og anlegg uten avfallsplan inntil 100 kvm	Per tiltak	7 560
§ 3-9-9 h.	Vnr. 407	Riving mv. av bygg, konstruksjon, anlegg med avfallsplan over 100 kvm	Per tiltak	9 180
§ 3-9-9 i.	Vnr. 408	Mindre anlegg av vei inntil 100 løpemeter, parkeringsplasser inntil 10 plasser, landingsplass og lignende infrastruktur (inntil 1 000 m ²)	Per tiltak	9 180
§ 3-9-9 j.	Vnr. 409	Større anlegg av vei over 100 løpemeter, parkeringsplasser større enn 10 plasser, landingsplass og lignende infrastruktur (over 1 000 m ²)	Per tiltak	12 960
§ 3-9-9 k.	Vnr. 410	Torg og møteplasser	Per tiltak	7 560

§ 3-10 Tilleggsgebyrer

§ 3-10-1. Dispensasjoner og fravik

Tiltak som ikke er i overensstemmelse med bestemmelser i lov, forskrift eller plan krever søknad om dispensasjon. Ved flere dispensasjonsforhold skal det betales gebyr for dispensasjonen i den høyeste prisklassen pluss tilleggsgebyr per forhold for de øvrige dispensasjonene.

§	Varenr.	Beskrivelse	Beregningsenhet	Beløp i kr
§ 3-10-1 a.	Vnr. 411	Fravik fra tekniske krav ved tiltak på eksisterende byggverk jf. pbl. § 31-2, 4. ledd	Per fravik	2 430
§ 3-10-1 b.	Vnr. 412	Mindre dispensasjoner frareguleringsplan/kommuneplan og bestemmelser for tiltak etter § 20-2	Per søknad	7 560
§ 3-10-1 c.	Vnr. 413	Søknad om dispensasjon fra plan- og bygningsloven (pbl), forskrifter eller arealplaner	Per søknad	14 580
§ 3-10-1 d.	Vnr. 414	Tillegg forsøknad som krever dispensasjon i både 100-meters beltet og LNF-område	Per søknad	10 800
§ 3-10-1 e.	Vnr. 415	Tillegg for ekstern høring	Per søknad	2 590
§ 3-10-1 f.	Vnr. 416	Tillegg per dispensasjonsforhold utover den største	Per dispensasjon	7 560

§ 3-10-2. Andre tillegg

§	Varenr.	Beskrivelse	Beregningsenhet	Beløp i kr
§ 3-10-2 a.	Vnr. 417	For saksbehandling av saker som berører bevaringsverdig bebyggelse eller bygningsmiljø skal det betales tilleggsgebyr	Per søknad	5 080
§ 3-10-2 b.	Vnr. 418	Godkjenning av selvbyggeransvar, SAK § 6-8	Per søknad	865
§ 3-10-2 c.	Vnr. 419	Godkjenning av foretak som ikke oppfyller kravene til praksis mv. i SAK, pbl § 23-8, jf. SAK § 11-4	Per foretak	1 730

§ 3-11. Registreringsgebyr

For tiltak etter plan- og bygningsloven som må saksbehandles eller meldes til kommunen skal det betales registreringsgebyr, som skal dekke kostnadene knyttet til arbeidet som må gjøres i matrikkelen.

§	Varenr.	Beskrivelse	Beregningsenhet	Beløp i kr
§ 3-11-1	Vnr. 420	Registreringspliktige tiltak	Per bruksenhet	1 210
§ 3-11-2	Vnr. 421	Registreringspliktige tiltak hvor elektronisk skjema er sendt inn	Per bruksenhet	-

§ 3-12. Endring av tillatelse

Det kan bare søkes om endringstillatelse før det er utstedt ferdigattest. Er endringene så betydelige at søknaden blir å betrakte som en ny sak skal det betales fullt gebyr.

§	Varenr.	Beskrivelse	Beregningsenhet	Beløp i kr
§ 3-12-1	Vnr. 422	Ved søknad om endring, betales 30 % av satsene etter § 3-9.	Per søknad	-

§ 3-13. Igangsettingstillatelse

§	Varenr.	Beskrivelse	Beregningsenhet	Beløp i kr
§ 3-13-1	Vnr. 423	For tiltak som søkes i flere trinn skal det betales gebyr for igangsettingstillatelse (IG)	Per tillatelse	3 350

§ 3-14. Ferdigstillelse

For saksbehandling etter plan- og bygningsloven er ferdigattest inkludert i gebyret.

§	Varenr.	Beskrivelse	Beregningsenhet	Beløp i kr
§ 3-14-1	Vnr. 424	Midlertidig brukstillatelse	Per søknad	2 915
§ 3-14-2	Vnr. 425	Ferdigattest der det har gått mer enn 5 år siden første tillatelse i byggesaken ble gitt	Per søknad	6 480
§ 3-14-3	Vnr. 426	I saker der ferdigattest ikke var inkludert i opprinnelig gebyr	Per søknad	1 295

Kapittel 4 – Delesaker

Kapitlet omhandler gebyrer for saksbehandling av delesaker etter plan- og bygningsloven.

§ 4-1. Grunnggebyr og øvrige bestemmelser

For alle delingsaker skal det betales grunngebyr etter § 3-8.

For saksbehandling utover delingssøknaden som for eksempel forhåndskonferanse, dispensasjoner og endring så skal det betales gebyrer etter bestemmelsene i kapittel 3. Ved avslag ilegges grunngebyr og gebyr for de deler av søknaden som er tatt til behandling. Gebyrets størrelse er det samme for tillatelser som for avslag.

§ 4-2. Delingsaker

For søknadspliktige tiltak som behandles iht. pbl § 20-1 m.

Det skal ikke beregnes gebyr for behandling av søknad om deling av eiendom for søknader som også skal behandles etter jordlovens § 12.

§	Varenr.	Beskrivelse	Beregningsenhet	Beløp i kr
§4-2-1	Vnr. 328	Grunngebyr for fradelingssaker	Per søknad	1 730
§ 4-2-2	Vnr. 427	Opprettelse av ny grunneiendom	Per søknad	17 280
§ 4-2-3	Vnr. 428	Opprettelse av ny anleggseiendom	Per søknad	17 280
§ 4-2-4	Vnr. 429	Fradeling med grenser i samsvar med plan	Per søknad	9 180
§ 4-2-5	Vnr. 430	Fradeling av tilleggseiendom (deling med sammenslåing)	Per berørt eiendom	11 880
§ 4-2-6	Vnr. 431	Arealoverføring	Per søknad	11 340

Definisjoner og forklaringer

I denne forskriften menes med:

Areal

- Arealformål/reguleringsformål: Kategorisering av arealets formål, f.eks. fritidsbebyggelse, idrettsanlegg eller friområde. Arealformålene/reguleringsformålene framgår av kart- og planforskriften, vedlegg I, A.
- Bebygd areal (BYA): Bebygd areal for en tomt er summen av bebygd areal for alle bygninger, bygningsdeler og bygningskonstruksjoner over bakken, åpent overbygd areal og nødvendig areal for biloppstillingsplasser på tomten, slik det framgår av målereglene i byggt teknisk forskrift kapittel 5.
- Bruksareal (BRA): Bruksareal slik det framgår av målereglene i byggt teknisk forskrift kapittel 5.

Bygg

- Boenhet: Bruksenhet som har alle hovedfunksjoner for bolig, slik som stue, kjøkken, soveplass, bad og toalett, og har egen inngang og er fysisk atskilt fra øvrige enheter, jf. SAK § 2-2.
- Bolig/boligeiendom: Eiendom med bygg som brukes til boligformål, herunder fritidsbolig. Bygningstype 111 – 163 etter NS-3457.
- Bruksenhet: Bygning eller del av bygning (lokale), f.eks. boenhet, kontorenhet, verksted og lager.
- Bygningstype: Standardisert kategorisering av den enkelte bygning etter NS-3457. Bygningstyper fra 111 til 199 tilhører bygningshovedgruppe boligbygning. Bygningstyper fra 211 til 840 er alt annet enn bolig.
- Eiendom: Fast eiendom definert med et eget gårds- og bruksnummer, festenummer og/eller seksjonsnummer i matrikkelen. Seksjon etablert i henhold til eierseksjonsloven regnes som selvstendig eiendom.
- Fritidsbolig: Bygg som er registrert som fritidsbolig i matrikkelen. Bygningstype 161–163 etter NS-3457.
- Kombinasjonseiendom: Eiendom med en eller flere boenheter, samt en eller flere bruksenheter som ikke er bolig. Eiendom med en eller flere boenheter samt en eller flere bygninger for fiskeri eller landbruk klassifiseres som kombinasjonseiendom.
- Næringsbygg: Eiendom som ikke er bolig- eller kombinasjonseiendom. Bygg for offentlige formål klassifiseres som næringsseiendom.
- Fasade: Yttervegger og tak
- Hoveddel: Oppholdsrom som stue, kjøkken og soverom.
- Tilleggsdel: Boder, oppbevaringsrom og andre rom som ikke er egnet for opphold.

- Tilbygg: Tiltak som normalt bygges på bakken som en utvidelse av eksisterende byggverk, reist ved siden av og i tilknytning til eksisterende bygg. Tilbygg utvider bygningens grunnflate (BYA).
- Påbygg: Et søknadspliktig tiltak der man bygger i høyden over eksisterende areal, og der det bebygde arealet (BYA) ikke økes.
- Underbygging: Et søknadspliktig tiltak der man bygger under eksisterende areal, typisk for å utvide en kjeller.

Lover og forskrifter

- Pbl: Plan- og bygningsloven
- TEK: Forskrift om tekniske krav til byggverk (byggteknisk forskrift).
- SAK: Byggesaksforskrift
- Matrikkel: Nasjonalt eiendomsregister hvor hver eiendom har et unikt nummer bestående av kommunenummer, gårdsnummer (gnr), bruksnummer (bnr), festenummer (fnr) og seksjonsnummer (snr). Dersom bruket ikke har feste- og/eller seksjonsnummer, har disse verdien null (0). Tidligere kalt GAB-registeret (Grunneiendoms-, adresse- og bygningsregisteret).

Gebyr

- Grunngelyr: Gebyr som skal dekke de generelle oppgavene i saksbehandlingsprosessen. Gebyret er uavhengig av tiltakets kompleksitet og størrelse.
- Registreringsgebyr: Gebyr som skal dekke arbeidet med oppgavene knyttet til registrering av søknadspliktige tiltak i matrikkelen etter plan- og bygningsloven.
- Saksbehandlingsgebyr: Gebyr som skal dekke oppgavene i saksbehandlingsprosessen som er avhengig av tiltakets kompleksitet og størrelse.
- Arealgebyr: Beregnes etter BRA og det maksimale potensiale i planen.
- Bygningsgebyr: Beregnes etter planlagt BYA.
- Tilleggsgebyr: Gebyrer som kommer i tillegg til det det søkes om på grunn av økende kompleksitet eller regulatoriske forhold.
- Minstegebyr/Maksgebyr: Øvre og nedre beløpsgrense for en gebyrtype.
- Tvangsmulkt: Er en plikt til å betale et pengebeløp ved overtredelse av loven eller plikter fastsatt med hjemmel i loven. Formålet med tvangsmulkten er at den ansvarlige for den ulovlige tilstanden skal få en økonomisk motivasjon for å etterleve de kravene som er fastsatt.
- Overtredelsesgebyr: Dette er en administrativ sanksjon, som kommunen kan illegge ansvarlige for brudd på plan- og bygningslovgivningen. Gebyret tilfaller kommunen, også hvis fylkesmannen eller departementet har ilagt gebyret. Ileggelsen av overtredelsesgebyr er et enkeltvedtak som kan påklages.

Møter

- Avklaringsmøte: Innledende møte mellom kommunen og mulig forslagsstiller. Målet er at kommunen gir avklarende informasjon og formidler kunnskap om et bestemt område, og presenterer sin planfaglige holdning til framtidig arealutvikling av dette området. Et avklaringsmøte kan i noen grad antyde nødvendig prosess og utredningsbehov.
- Forhåndskonferanse for byggesak: Møte for avklaring av rammer og innhold i tiltaket jf. pbl. § 21-1 før byggesøknad sendes inn til kommunen
- Oppstartsmøte: Et møte med planstiller for å gi oversikt over hvilke muligheter og begrensninger plan- og bygningsloven samt overordnede planer gir for utviklingen av et bestemt område.

Tiltak

- Søknadspiktig tiltak med ansvarsrett: I saker etter plan- og bygningsloven § 20-1 er det ansvarlige foretak, som har fått ansvarsrett av kommunen, som står for utførelsen og søknad om ferdigattest.
- Søknadspiktig tiltak uten ansvarsrett: Søknader uten ansvarsrett etter plan- og bygningslovens § 20-2 betyr at tiltakshaver (som oftest eier) selv er ansvarlig for tiltaket. Mindre tiltak på bebygd eiendom kan du søke om uten å knytte til et ansvarlig foretak. Du som tiltakshaver står da selv som ansvarlig.
- Bruksendring: Å endre bruk av et rom fra en tillatt bruk til en annen. Dette kan kreve søknad og tillatelse. Du har for eksempel en søknadspiktig bruksendring om du: endrer et rom fra tilleggsdel (for eksempel bod) til hoveddel (for eksempel stue), eller omvendt.
- Fasadeendringer: Dette kan for eksempel omfatte: vinduer: bytte, sette inn i yttervegg, tak, loft eller kjeller. Dører: bytte, sette inn i yttervegg eller kjeller. Fasade/yttervegger: etterisolere, rehabilitere, tilbakeføre, endre fasadekledning.
- Dispensasjon: Dersom et tiltak er i strid med gjeldende plan eller lov kan det søkes om dispensasjon fra dette forholdet. Pbl § 19.2 gir kommunen anledning til å gi dispensasjon.
- Fravik: Å søke om unntak fra tekniske bestemmelser.

Planer/dokumenter

- Reguleringsplan: En detaljert plan som bestemmer hvordan et område skal brukes og bebygges. Reguleringsplaner består av tre hoveddokumenter; Plankart, Planbestemmelser og Planbeskrivelse.
- Kommuneplan: En langtidsplan og et handlingsprogram for kommunens arealer og utviklingen i kommunen.
- Overordnet plan: Alle planer som beskriver de overordnede målene for å utvikle et område.
- Avfallsplan: Beskriver hvordan bygge- og rivingsavfall blir kartlagt, sortert på byggeplassen og at avfallet blir levert til lovlig mottaksanlegg.

Faser

- Planinitiativ: Planinitiativet er et eget dokument som forslagsstiller må sende kommunen før oppstartsmøte kan avholdes. Forslagstiller beskriver her sine planer og løsningsforslag for temaene. Planinitiativet fra forslagsstiller og oppfølgende referat fra oppstartsmøtet vil samlet være det sentrale grunnlaget for den videre planprosessen.
- Komplette planforslag: Et planforslag som oppfyller kommunens kravspesifikasjon.
- Endringsforslag:
  - Privat planforslag: En innsendt plan fra private for å utvikle et bestemt område.
  - Planforslag med KU: Et innsendt planforslag med konsekvensutredning.
  - Planforslag uten KU: Et innsendt planforslag uten konsekvensutredning.
- Forenklet planendring: Ett mindre omfattende planforslag med endring av enkeltforhold innenfor en gjeldende plan.
- Offentlig planforslag: Et planforslag til offentlige formål.
- Reguleringsendringer: Forslag til endringer av en eksisterende reguleringsplan.
- Offentlig ettersyn: Dette er som regel steg to i medvirkningsprosessen til en reguleringsplan. Reguleringsplanforslaget er mer konkret enn da det ble varslet oppstart. Høring av reguleringsplaner annonseres i avisen, og berørte parter (grunneiere, naboer, fagmyndigheter og interesseorganisasjoner) underrettes ved brev. Merknadsfrist er vanligvis 6 uker.
- Innsigelser: Reglene om innsigelse framgår av plan- og bygningsloven §§ 5-4, 11-16 og 12-13. Den rettslige betydningen av innsigelse er at kommunens planvedtak ikke blir rettslig bindende, og at myndigheten til å treffe endelig planvedtak overføres til Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Behandlingen av plansaken starter ikke på nytt, men departementet som øverste planmyndighet må behandle planen. Dersom innsigelsen er knyttet til klart avgrensede deler av planen, kan kommunen vedta de deler av planen som det ikke er innsigelse til.

Parter

- Tiltakshaver/Forslagsstiller: Defineres i pbl §23-2 som den person eller foretak tiltaket utføres på vegne av.
- Ansvarlig foretak: Et foretak som er godkjent av kommunen til å søke om ansvarlige tiltak.
- Offentlig forslagsstiller: Forslag innsendt av offentlige myndigheter.
- Selvbyggeransvar: Kommunen kan godkjenne person for ansvarsrett som selvbygger av egen bolig/fritidsbolig uten hensyn til kravene til ansvarlige i kapitlene 9,10 og 11 i pbl, dersom personen sannsynliggjør at arbeidet godkjenningen gjelder vil bli utført i samsvar med bestemmelser gitt i eller med hjemmel i plan- og bygningsloven.